

SADRŽAJ

Predgovor Fuada Laruija – Kad istorija ima ukus...	9
Autorkina napomena	13
Glavni likovi	17
Kakva je korist od sunčevog svetla ako žmurimo?	19
Kad zatvori jedna vrata, Alah uvek otvori druga	25
Naja	27
Ajbak – Iz posude može da se prospe samo ono što je u njoj	31
Ajbak – Izmeri dubinu pre nego što skočiš u vodu.	34
Velika je njihova zavera	43
Robinja – Devojka smaragdnih očiju, 1236..	59
Al Salih Ajub, 1238–1240, osvajanje prestola	99
Al Halil	105
Damask	107
Zatočnici u tvrđavi u Moavu	114

Igra saveza	121
Palata u tvrđavi, 1257. – Sopstvena nesreća je najteža.	128
Ne treba ništa da radimo kad smo besni: ko još razapinje jedra po buri?	130
Um Ali	140
Gamal Edin Muhsin	144
Ibn Marzuk	149
Kad se izgubi nada, ostaje bol.	153
Kutuz, prestona dvorana, palata u tvrđavi, 1257.. . . .	164
Al Faizi	183
Kafur	186
Pad je srazmeran usponu	189
Kafur	199
Niko ne može da umakne svojoj sudbini	211
Al Salih Ajub	227
Al Halil	230
Vrt treba negovati	233
Turanšah	236
Crni oblaci donose bistru i plodnu vodu	243
Abas	256
Ibn Marzuk	265
Karima	271
Poslednji deo puta	273
Crvena kula.	275
Čekanje je nepodnošljivije od vatre	280
Slavna kraljica muslimana	288

PREDGOVOR

Kad istorija ima ukus...

Istorija se često svodi na datume koji izazivaju samo mlake reakcije, na popise bitaka (toliko pobeda, toliko poraza), pa čak i na statističke podatke (usevi, pijačne cene, klima). Niko ne poklanja manje pažnje ljudima od te tobožnje kraljice društvenih nauka. Za to nisu krivi istoričari: njih savest ograničava isto onoliko koliko im služi na čast. Šta znamo o Kiru? Zapravo, ništa. Mislimo da znamo sve o Napoleonu, ali kakva mu je bila boja glasa, kako je opipavao tkaninu, kakav je bio sjaj u njegovom oku?

Na našu veliku radost, tu stupaju na scenu pisci koji upražnjavaju poseban žanr pod nazivom „istorijski roman“. Za njih je istorija neka vrsta slagalice čiji su gotovo svi delovi izgubljeni, ogromno polje anegdota i podviga koje podstiče maštu zato što se te anegdote prepričavaju jedva čujnim šapatom i u njima nedostaje pola reči, a i samo polje je utonulo u maglu, ako ne i mrak. Na posao! Oni imaju težak zadatak da rekonstruišu slagalicu, uobličje je, izmisle ako treba, na njima je da dovrše rečenice, nateraju to sjajno sunce Austerlica da izađe kako bi konačno

osvetlilo sve pojedinosti onoga što je bilo – a nikad nije lako reći šta je bilo.

Tako posmatrano, Dima Drubi je idealna Arijadna koja će nas povesti ka svetlu. Ona, naime, miri dva ključna aspekta istorijskog romana: istinitost i emocije, drugim rečima, činjenice i osećanja. (Što se tiče činjenica, treba ipak primetiti da se autorka opredeljuje za kraj zbog koga bi mogli da se namršte neki istoričari opsednuti deset puta dokumentovanim detaljima, ali to čini svesno i dobro je što to radi: taj kraj dostojan grčke tragedije lepši je od onog koji se obično iznosi. *Se non è vero, è ben trovato.*)*

Što se tiče činjenica, ako se zanemari ta izmena, tu je sve ono što znamo o Šadžarat al Dur (ili Šadžar al Dur, ili Šagrat al Dor, ili Um Halil...), sigurno najneverovatnijoj ženi u istoriji arapskog i muslimanskog sveta. To čini okosnicu dela i zadovoljiće i najzahtevnijeg istoričara. Kakav život! Ta žena, koja je bila namesnica, vojskovođa (organizovala je odbranu Egipta za vreme sedmog krstaškog pohoda), sultana, kraljica muslimana (molitva petkom izgovarana je u njeno ime), a zatim tragična junakinja jedne političko-sentimentalne spletke koje se ni Šekspir ne bi postideo, mora da očara i najravnodušnijeg čitaoca.

Što se tiče osećanja – to je možda ono najbolje u ovom romanu – kako osporiti snažnu senzualnost koja izbija iz opisa najintimnijih prizora? Tamo gde se hroničar zadovoljava suvoparnom tvrdnjom „iskoristila je svoje draži da postigne cilj“, uzdajući se i previše u našu maštu, Dima Drubi vrlo osećajno opisuje šta se dešava. Morali bismo da

* Ital.: Ako i nije istina, dobro je smišljeno. (Prim. prev.)

budemo od kamena pa da i sami ne podlegnemo dražima njene princeze!

Većina prvenaca upadne u klopku autobiografije ili bar autofikcije. Ovaj, na sreću, nije i to je jedna od njegovih najvećih vrlina. Ali možda on liči na svoju autorku na jednom drugom nivou i na tananiji način. Nije li, na kraju krajeva, odbijanje da se učenost odvoji od senzualnosti, um od tela, a stvarnost od sna lep životni program, neka vrsta mota koji nam autorka predlaže? Očarani smo i tražimo nastavak...

FUAD LARUI

AUTORKINA NAPOMENA

U 13. veku su zabeležena četiri krstaška pohoda na Svetoj zemlji i jedan na hrišćanskom tlu – protiv katara. Obeležili su ga verski žar i vrhunac moći verskih vojnih redova, kako na Zapadu, tako i na Istoku: dok su templari gomilali bogatstvo i sticali sve veću moć u Evropi – što je izazvalo podozrivost i zavist kraljeva i na kraju prouzrokovalo njihovu propast – mameluci, moćni ratnici sa Istoka, osvojili su vlast u Egiptu i Siriji.

Sedmi krstaški pohod, koji je u Egiptu vodio francuski kralj Luj IX (Sveti Luj), doprineo je usponu mameluka na vlast. Posle pobeđe nad vojskom Svetog Luja – s kojim su bila i njegova braća, baroni, vitezovi templari i hospitalci – mamelučke vođe su ubile poslednjeg naslednika dinastije Ajubida i započele vladavinu izborom jedne žene za egipatsku sultanu, što je nečuven događaj u muslimanskoj istoriji.

Mameluci

Dominacija mamelučkih sultana, robova-kraljeva, u Egiptu i Siriji trajala je od 1250. do 1517. godine Njihova

epoha se smatra jednom od najsjajnijih u istoriji islama. Oni su oterali poslednje krstaše i potisnuli Mongole.

Mameluci su bili oslobođeni robovi. Njihova nenasledna vojnička dinastija, jedinstvena po poreklu i običajima, osnovala je državu i postavljala sultana iz svojih redova. Pre nego što su preuzeli vlast, bili su u službi dinastije Ajubida, Saladinovih potomaka.

Mameluk doslovno znači „osoba u nečijem vlasništvu“. Taj naziv je odabran da bi se ti beli vojnici-robovi razlikovali od crnih robova u arapsko-muslimanskom carstvu. Mameluk nije smeo da bude muslimanskog porekla, morao je da bude rođen u nekoj stranoj zemlji čiji su stanovnici svetle puti i morao je da bude kupljen u detinjstvu ili ranoj mladosti. Dobijao je versko obrazovanje i prolazio višegodišnju strogu vojničku obuku u školama u okviru kasarni u Saladinovoj tvrđavi. Tamo je svako od te dece poveravano mameluku nadležnom za njegovo vaspitavanje.

Arapima, koji su bili prilično malobrojni, tursko i turkemensko stanovništvo je bilo potrebno kako bi pobeđivali u bitkama i upravljali svojim prostranim carstvom. Turci su činili tvrdo jezgro vojske i u bitkama su prvi kretali u juriš. Zbog svoje hrabrosti, odanosti i potpune potčinjenosti gospodarima bili su gotovo nepobeđivi vojnici.

Ta nova ratnička kasta doživela je trenutak slave za vreme vladavine poslednjeg velikog ajubidskog sultana Al Saliha Ajuba, čija se vlast oslanjala na turske elemente u vojsci. Elitna jedinica Al Halaka, sultanova pretorijanska garda, sastojala se isključivo od mameluka koje je Al Salih kupio u velikom broju.

Ajubidi, kurdska dinastija

To su Saladinovi potomci i naslednici njegovog carstva, čija je prestonica bio Kairo. Njihova teritorija se sastojala od fatimidskog Egipta i država u Siriji koje su povratili od franačkih barona. Saladin je ponovo uveo sunitski islam u Egipat šiitske dinastije Fatimida. Njegova porodica je podelila egipatsko i sirijsko carstvo posle njegove smrti. Centralna vlast je ostala u Kairu i ajubidski prinčevi su morali da se zakunu na vernost sultanima iz porodice Saladinovog brata.

Sukobi između rođaka, rak-rana ajubidskog režima, na kraju su oslabili centralnu vlast u carstvu i pripremili uspon mameluka. Vlast poslednjeg ajubidskog sultana Al Saliha, koji je razočaran zbog izdaje prinčeva i koga su napustile kurdske jedinice u egipatskoj vojsci, oslanja se na turske robove.

S njim je došla i jedna izuzetna žena, njegova supruga Šadžarat al Dur, „drvo dragog kamenja“. Pošto je bila turskog porekla, i sama je pripadala mamelucima. Ona je bila ljubav njegovog života i njegova politička savetnica. Kad je podlegao bolesti usred rata protiv krstaške vojske francuskog kralja Luja IX, Al Salih je supruzi ostavio carstvo i naslednika i prepustio joj je vođenje vojnog pohoda.

Mameluci su je proglasili sultanom u pravom smislu te reči, što je jedinstven slučaj u istoriji muslimanskog sveta, i vladala je sa zvanjem „kraljice muslimana“ sve dok se, pod pritiskom bagdadskog kalifa i ajubidskih prinčeva, nije udala za Ajbaka, glavnokomandujućeg vojske.

Šadžarat al Dur spaja dve velike epohe. Ona je mamelucima olakšala preuzimanje vlasti tako što je podstakla

ubistvo Turanšaha, poslednjeg ajubidskog naslednika, i obezbedila legitimitet Ajbakovom dolasku na presto.

Ta žena neobične sudbine zasluđuje da bude poznata isto kao ambiciozne i hrabre kraljice koje su slavne širom sveta. Ovo je priča o toj izuzetnoj ženi.

GLAVNI LIKOVI

Abas: crni rob, evnuh iz garde Šadžarat al Dur.

Ajbak, sultan Al Muiz: prvi mamelučki sultan i drugi muž Šadžarat al Dur.

Al Adil: mlađi sin sultana Al Kamila. Proglašen je za sultana posle Al Kamilove smrti, a onda su ga turski elementi u njegovoj vojsci svrgnuli s vlasti i zamenili njegovim bratom.

Al Faizi: Ajbakov vezir, prvi Kopt koji je postavljen na taj položaj.

Al Kamil: egipatski sultan, Saladinov bratanac, otac Al Saliha Ajuba i Al Adila.

Al Mustasim Bilah: poslednji bagdaski kalif pre mongolske invazije.

Al Salih Ajub: prvi muž Šadžarat al Dur i poslednji veliki ajubidski sultan.

Bajbars (doslovno „panter“): mameluk koji je pripadao sultanu Al Salihu. Ajbak ga je oterao kad je postao sultan zato što je ostao veran Šadžarat al Dur.

Gamal Edin Muhsin: upravnik palate, jedan od onih koji uživaju najveće poverenje Šadžarat al Dur.

Ibn Marzuk: stari mameluk, jedan od poslednjih koji su ostali verni Šadžarat al Dur.

Kafur: evnuh, telohranitelj Šadžarat al Dur i njen najverniji sluga.

Karima: sluškinja Um Ali.

Kutuz: mameluk u Al Salihovom vlasništvu. Odlučuje da služi Ajbaka, koji mu dodeljuje zvanje vicesultana. Kad Ajbakovog maloletnog sina proglašava za sultana, postaje namesnik.

Naja: najvernija sluškinja Šadžarat al Dur.

Nurdin Ali: Ajbakov sin.

Šadžarat al Dur: robinja poreklom iz stepa na severu koju je bagdadski kalif poklonio ajubidskom princu Al Salihu Ajubu. Ovaj je uzima za ženu i ona postaje njegova najbliža savetnica. Posle smrti Al Saliha Ajuba, izabrana je za sultanu.

Um Ali: prva Ajbakova supruga, koju je muž prezreo, i zakleta neprijateljica Šadžarat al Dur.

Upravnik Hasan: upravnik palate bagdadskog kalifa.

Zohra: mlada i lepa robinja odana Šadžarat al Dur.

Kakva je korist od sunčevog svetla ako žmurimo?

Tog utorka, 10. aprila 1257, vedro i toplo jutro najavljuje se prekrasan dan u zemlji Nila. Nijedan oblak se nije usudio da naruši plavu boju neba, sunce je preplavilo Kairo svetlošću i zlatnim trunjem koje se presijavalo u krošnjama i na zelenoplavoj vodi reke. Sultana Šadžarat al Dur je bila neraspoložena i ogorčena u svojim raskošnim odajama u palati u tvrđavi: takav dan je stvoren za ljubav i sreću, a ne za misli o smrti i očaju koje nije mogla da izbaciti iz glave.

Sultana se izležavala u krevetu okupanom tim prolećnim suncem, odmarala se na brdu mekih jastuka presvučenih svilom u raznim nijansama zelene i plave, sa veličanstvenim pticama i čudesnim cvetovima i biljkama izvezenim zlatnim i srebrnim nitima. Lepa sultana je bila sve samo ne vesela i spokojna. Nije ni trenula sve dok nije svanulo, kada je, iscrpljena od mračnih misli koje su je uporno mučile, utonula u san i odspavala nekoliko sati.

Sultana je tvrdila da zelena i plava, njene omiljene boje, smiruju um, podstiču na razmišljanje i donose predivne

snove. Soba, dragocena škrinja u kojoj se nalazilo to prekrasno biće čije je ime značilo „drvo dragog kamenja“, bila je obložena svilom, ćilimima i velovima u nijansama te dve boje, sa zlatnim i srebrnim detaljima i ponekom trunkom jarkocrvene i žute, koje su davale toplinu toj paleti okeanskih boja, delu najboljih egipatskih umetnika.

Lepa sirena je ranije u tom skrovištu pronalazila duhovni mir i ravnotežu, koji su joj bili neophodni da bi uspešno vodila bitke. Tu je razradila najbolje ratne planove i upuštala se u svoje najsenzualnije okršaje. Upućena kao vrlo mlada u tananu i sladostrasnu veštinu vođenja ljubavi i zavođenja, iz njih je uvek izlazila kao pobednica, a njen protivnik poražen, ali srećan.

Ali magija tog mesta nije delovala te noći. Šadžarat al Dur je patila i san joj je, kad ju je konačno savladao, bio košmaran, ispunjen demonima. Strepnja je postala njen svakodnevni pratilac, razočaranje se duboko usadilo u njen um. Smaragdnazelena i tirkiznoplava, boje njenih očiju i dragog kamenja koje joj je donosilo sreću, nisu više imale umirujuću moć.

Sultana se očajnički preispitivala, pokušavala je da protumači zlokobnu intuiciju koju je izazvalo ponašanje njenog drugog muža sultana Al Muiza Ajbaka prema njoj. Iako je oduvek slušala svoju glavu, ni njeno srce nije ćutalo kada su bili posredi muškarci njenog života. Strast je sada odnosila prevagu nad razumom. Život joj je bio ugrožen i vlast je mogla da joj izmakne iz ruku. Njen muž je nameravao da se oženi jednom mladom princezom.

Srce joj je bilo razapeto između gneva i straha, ali želja za osvetom, na koju je pozivao njen ranjeni ponos,

potapala je svaku drugu misao. Ona ju je terala da se obračuna sa nezahvalnikom koji joj je sve dugovao, a koji je bio toliko drzak da je uvredi. Ajbak je bio jedini muškarac koga je strasno volela. Doduše, ta strast je trajala samo nekoliko godina, dok ga nije bolje upoznala. Ona mu je, međutim, omogućila da dospe na čelo egipatskog i sirijskog carstva, gde se danas nalazio.

Posle smrti ajubidskog sultana Al Saliha, njenog prvog muža, mnogi mamelučki emiri, na kojima se temeljila snaga carstva, želeli su da se ožene njegovom lepom udovicom. Imali su poverenja u sposobnu i mudru udovicu svog pokojnog gospodara Al Saliha. Ona je umela da upravljati zemljom: to je radila još za muževljeva života. Svi su znali da je Šadžarat al Dur bila Al Salihova supruga, žena od njegovog najvećeg poverenja i najbliža politička savetnica. Ona je njegovom srcu bila draža od njegove rođene dece. Kada je on bio odsutan, ona je vodila državne poslove.

Posle smrti sultana Al Saliha Ajuba, u jeku rata protiv vojske francuskog kralja Luja IX, Šadžarat al Dur je vešto i hrabro izašla na kraj sa krizom, ispoljivši osobine dostojne najvećih sultana. Uspela je da sačuva carstvo i pobedi krstašku vojsku. Mamelučki emiri su se zato odvažili da donesu odluku kakva nije zabeležena u istoriji muslimanskog sveta: izabrali su jednu ženu za šefa države sa svim zvaničnim atributima vlasti. Šadžarat al Dur je slavni osamdeset dana držala uzde carstva u svojim nežnim, ali čvrstim rukama. Dobila je zvanje „kraljica muslimana“.

Ali onda su počeli da se dižu glasovi protiv vladavine jedne žene. Prvenstveno ju je jedan od njih, glas bagdaskog kalifa, duhovnog vođe celog muslimanskog sveta, naterao da popusti. Da bi očuvala mir i jedinstvo

egipatskog carstva, Šadžarat al Dur je morala brzo da potraži muža kako bi podelila vlast sa njim. Abdicirala je, ali se nije odrekla vlasti.

Njen izbor je pao na Ajbaka, s kojim je želela da deli i postelju i presto. Tog nekadašnjeg roba, koji je postao *atabeg*,* uzdigla je u sultana. Uzeo je ime Al Muiz Ajbak i odlučno stao na čelo države.

Šadžarat al Dur je bila dovoljno prepredena i pametna, pa je brzo shvatila da se Ajbaku dopada vlast i da rob koji je postao kralj želi da se otarasi svoje dobročiniteljke, žene kojoj je dugovao svoj vrtoglavi uspon. Sada je imao svoju grupu mameluka i savetnika koji su bili u sukobu sa ljudima odanim prethodnom režimu i, pre svega, sultani. Njegovi novi saveznici nisu želeli da se Šadžarat al Dur meša u državne poslove. Preduzeli su sve kako bi oslobodili Ajbaka njenog uticaja.

Uspeli su da ga nateraju da se preseli: posle susreta sa astrologom koji mu je prorekao da će umreti u ženinim rukama, Ajbak je prešao u palatu u četvrti Bab al Luk, otišavši iz palate u tvrđavi, gde je Šadžarat al Dur živela i odakle je sama vladala. Saladin, slavni predak Al Saliha Ajuba i osnivač dinastije Ajubida, započeo je 1176. godine izgradnju te tvrđave na obronku Mukatama, brda iznad Kaira. Ajbak je vrlo retko posećivao ženu u njenim odajama i nije više tražio od nje savete u vezi sa upravljanjem zemljom. Nisu više živeli kao muž i žena.

Sultana je bila usamljena i umorna od netrpeljivosti sa kojom se suočavala, ali posle tolikih godina obeležjenih mnogobrojnim bitkama i ovenčanih slavom ta velika

* Glavni vojskovođa. (Prim. aut.)

gospođa je znala da više nema izbora. Morala je da skupi hrabrost i nešto preduzme.

Svaki put kada bi se setila Ajbakove izdaje i neverstva, želudac bi joj se zavezao u čvor. Imala je užasan utisak da joj ručerda nekog neumoljivog demona sve vreme mrvi utrobu: otuda kiselina koja joj je pekla grlo. Demon joj je drugom rukom pritiskao grudi i stezao pluća, pa je disala isprekidano, dahćući. Osećala se još gore kada bi se setila da će, pre ili kasnije, biti pogubljena ili će tavoriti, zaboravljena, u haremu nakon što se Ajbak oženi svojom mladom verenicom, ćerkom mosulskog atabega Bedra Edina Lulua. Sultana se osećala poniženo zbog te nove žene i krivila je Ajbaka što ju je doveo u takav položaj. Teško je podnosila ljubomoru i pad u nemilost. Ajbakova odluka da se opet oženi zapečatila joj je sudbinu i ubrzaće njen kraj.

Sve vreme ju je proganjalo sećanje na trenutak kada je saznala za Ajbakovu izdaju. Šadžarat al Dur je, kao i svakog jutra, sedela iza mušarabije* na strani prema dvorištu palate kako bi nadzirala kretanje ljudi u tvrđavi. Grupa mameluka njenog pokojnog muža uhapšena je po naređenju Al Muiza Ajbaka u okviru čistke onih koji su ostali verni prethodnom režimu. Sprovodili su ih u zatvor ispod prozora Šadžarat al Dur. Ajdikin, najpromućurniji među njima, poznavao je vladarkine navike, pa je iskoristio priliku da glasno, na turskom – kako bi sultana razumela – obelodani Ajbakov gnusni postupak. Viknuo je da ih Ajbak šalje u zatvor zato što ne odobravaju njegov brak sa ćerkom atabega iz Mosula.

* Rešetkasti ili rupičasti zaklon koji omogućava onome ko sedi iza njega da vidi, a da njega ne vide. (Prim. prev.)

Taj mameluk je znao šta će postići time što je optužio Ajbaka pred njegovom opasnom ženom. Tako se osvetio i pre nego što je bačen u zatvor. Umirila ga je maramica kojom je Šadžarat al Dur mahnula. Sultana ga je čula: odapeta je otrovna strela koja će se zabiti u metu – u srce ponosne sultane.

Kad zatvori jedna vrata, Alah uvek otvori druga

Desilo se čudo u koje je Šadžarat al Dur prestala da veruje. Sultan Al Muiz Ajbak je konačno popustio pred njenim navaljivanjem, pristao je da danas, odmah posle podnevne molitve, poseti ostavljenu suprugu. To je bila savršena prilika koju sultana nije smela da propusti: zato ju je obuzimala sve veća zabrinutost kako se bližio trenutak istine.

Morala je da dovede moć ubeđivanja do savršenstva, zasipala je Ajbaka znacima nežnosti, uveravala ga da silno pati i isticala svoju dobru volju. Oslanjala se, pre svega, na njegov osećaj za praktično. S obzirom na zaokret koji su događaji poprimali, to dvoje ljudi koji su držali vlast morali su hitno da razgovaraju.

Mlada, privlačna i pametna robinja Zohra, koju je sultana poslala kod Ajbaka, nije štedela reči dok je opisivala gospodaričin očaj: Šadžarat al Dur doživljava njegovo dugo odsustvo kao kaznu, izvukla je pouku i spremna je da se zakune na poslušnost. Zohra je znala šta treba da radi kako bi uspešno obavila zadatak. Šadžarat al Dur joj

je dala odrešene ruke, jedino joj je bilo važno da Ajbak ponovo dođe u harem u tvrđavi.

Sve do tog dana Šadžarat al Dur i Ajbak, ljubavnici koji su postali stranci, sultani koji su delili vlast, a koji su sada bili neprijatelji, izbegavali su sučeljavanje, jer su osećali da još nisu spremni za to. Krišom su kovali zavere. Isuviše su se dobro poznavali, oboje su znali da su se namerili na velikog protivnika, kome treba oprezno prići. U igri je bio njihov opstanak.

Ali sultana, naviknuta da vodi državne poslove, sada je bila skrajnuta i nije to više mogla da podnese. Kopnela je, srce je htelo da joj prepukne otkako se Ajbak ponovo verio. Zarekla se da će pronaći rešenje. Počinjala je da se plaši za svoj život, predugo je oklevala i patila. Čvrsto rešena da to prekine, pozvala je Ajbaka da je poseti. Možda je htela da mu pruži priliku da joj kaže šta ima pre nego što zapečati njegovu sudbinu.

Naja

Naja je bila lukava i oštroumna tamnopusna lepotica. Ova robinja se nikad nije odvajala od Šadžarat al Dur, bila joj je najvernija od svih. Osim što je rukovodila vojskom sluškinja zaduženih za kraljičinu odeću, kupanje i ulepšavanje, bila joj je i saučesnica i osoba od poverenja. Satirala se kako bi ispunila sve gospodaričine želje.

Sada je sedela u podnožju postelje Šadžarat al Dur. Posmatrala je svoju kraljicu sa divljenjem i zabrinutošću. Znala je šta se tačno dešava u njenoj glavi, pa je i sama patila zbog toga. Noću nije više mogla da spava, pa je čula kako joj se gospodarica prevrće u krevetu. Uvek je spavala u sobi pored sultanine, nedaleko od vrata, spremna da uradi sve što se od nje traži, u bilo koje doba dana i noći.

Dvoumila se da li da prekine misli koje je čitala na sultaninom licu, ali je željno iščekivana poseta bila veliki ulog, pa smognu hrabrost da progovori:

„Obožavana gospodarice, pripremila sam ti vodu da se brzo okupaš, ostalo nam je vrlo malo vremena da se obučeš pre sultanovog dolaska.“